

О.К. Асмолов, О.Б. Волошина, Т.П. Опаріна, О.Р. Дукова, І.О. Михайленко, І.С. Лисий

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ЗАГАЛЬНА ПРАКТИКА – СІМЕЙНА МЕДИЦИНА» НА БАЗІ УНІВЕРСИТЕТСЬКИХ КЛІНІК

Одеський державний медичний університет

Ключові слова: післядипломна освіта, сімейна медицина, університетські клініки.

Ключевые слова: последипломное образование, семейная медицина, университетские клиники.

Key words: postgraduate education, family medicine, university clinics.

Розглянуто питання про покращення післядипломної освіти на різних ступенях: первинної спеціалізації (інтернатура), вторинної спеціалізації лікарів, а також на етапі підвищення кваліфікації на базі університетських клінік. Запропоновано впроваджувати нові форми й методи післядипломної освіти з використанням досвіду країн Європи, а також з урахуванням особливостей національних досягнень у цій галузі.

Рассмотрены вопросы о совершенствовании последипломного образования на разных ступенях: первичной специализации (интернатура), вторичной специализации врачей, а также на этапе повышения квалификации на базе университетских клиник. Предложено внедрять новые формы и методы последипломного образования с использованием опыта стран Европы, а также с учетом национальных достижений в этой области.

The questions of improvement of general praction's postgraduate education on the several stages: first specialization (internship), second specialization and advanced training on base of University Clinics were considered. It was proposed to introduce new forms and methods of postgraduate education on all stages using experience of European countries and own national positive practice.

Впровадження і життєздатність сімейної медицини в Україні залежить від інтеграції структур управління охорони здоров'я та освіти, створення й вдосконалення діючих регіональних моделей сімейної медицини, якісної підготовки медичних кадрів на сучасному рівні, що неможливо без університетських клінік [1,2]. За сучасних умов післядипломна підготовка лікарів за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина» в Україні здійснюється шляхом первинної спеціалізації в інтернатурі та на 6-місячних циклах вторинної спеціалізації, поповнюючи ряди сімейних лікарів з колишніх терапевтів і педіатрів [1,3]. Удосконалення підготовки сімейних лікарів передбачає інтеграцію 2 основних напрямків: теоретичної підготовки майбутніх спеціалістів сімейної медицини та засвоєння практичних навичок, необхідних сімейному лікарю, що мають послідовно здійснюватись на етапах додипломної та післядипломної освіти, переважно на базі університетських клінік [4,5].

Роль університетських клінік в удосконаленні первинної спеціалізації за спеціальністю «Загальна практика – сімейна медицина».

Покращення післядипломної освіти інтернів, перш за все, на наш погляд, слід починати з опрацювання програм підготовки з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи, проте зберігаючи національні переваги післядипломної підготовки. Говорячи про кредитно-модульну систему, необхідно уникати формального підходу до впровадження цієї системи в навчальний процес підготовки в інтернатурі. Тобто, потрібно не тільки зменшувати кількість аудиторних занять, а змінювати структуру навчання у цілому. Перш за все, це стосується зміни методики проведення практичних занять. Засвоєння практичних навичок за типовою програмою підготовки сімейних лікарів в Україні здійснюється за різними розділами (терапії, педіатрії, акушерства й гінеко-

логії, хірургії тощо) переважно в профільних відділеннях стаціонарів, що не дозволяє повною мірою забезпечити інтегрований підхід, необхідний для засвоєння практичних навичок роботи за фахом сімейна медицина. Вже на цьому етапі навчання майбутній сімейний лікар повинен отримувати практичні навички не тільки з питань діагностики й лікування захворювань у пацієнтів різного віку, але й уміти використовувати психотерапевтичні, немедикаментозні методи реабілітації та профілактики, вміти вивчати і корегувати взаємини між членами трудових колективів і родини, налагоджувати зв'язки з іншими структурами охорони здоров'я, мати навички використання економічних і правових знань тощо. Удосконалення навчання в системі сімейної медицини неможливе без засвоєння практичних навичок на сучасному рівні, зокрема, безпосередньо у сімейних амбулаторіях на базі університетських клінік, у тому числі, з залученням комп'ютерної техніки та інших програмних досягнень у спеціалізованих навчально-практичних тренінгових центрах. На наш погляд, доцільно збільшувати відсоток самостійної роботи сімейних лікарів-інтернів безпосередньо у амбулаторіях сімейної медицини не тільки на заочному, але й на очному етапі інтернатури на базі університетських клінік.

Ця практика в університетській клініці Одеського державного медичного університету дає можливість покращувати навчальний процес, враховуючи потреби первинної медико-санітарної допомоги регіону.

Напрямки удосконалення вторинної спеціалізації лікарів загальної практики – сімейної медицини на базі університетських клінік

З урахуванням впровадження кредитно-модульної системи не тільки в додипломну, але й у післядипломну підготовку, доцільно розподілити програму підготовки лікарів загальної практики – сімейної медицини за окремими блоками

(модулями), 50–70% з яких зробити обов'язковими для спеціалізації, а решту – за вибором. Тобто курсанти можуть мати можливість обирати за потребою, зважаючи на свої знання і практичний досвід роботи з попередньої спеціальності, ті модулі, де можуть отримати або покращити власні знання й навички на базі університетських клінік. Це може бути триваліше засвоєння практичних навичок з окремого модуля або необхідність іншого тематичного удосконалення (функціональна діагностика, інформаційно-комп'ютерні технології тощо). Це потребує корегування й опрацювання робочих програм підготовки сімейних фахівців на підставі детального аналізу результатів засвоєння знань слухачами, опрацювання програм тематичного удосконалювання (ТУ), враховуючи потреби галузі, регіону, окремих лікарів.

Доцільно також постійно удосконалювати методики викладання сімейної медицини на базі університетських клінік з урахуванням досвіду колег з України та інших країн. Зокрема, більше уваги слід приділяти профілактичним заходам, збільшувати акцент на самостійну практичну роботу на базі університетських клінік, впроваджувати нові методики обслуговування пацієнтів (наприклад, телефонне консультування тощо). Впроваджувати нові навчальні технології у вторинну спеціалізацію на базі університетських клінік можна з опрацювання протоколів діагностики й лікування окремих захворювань, обговорення шляхів удосконалення клінічної практики, обміну досвідом, роботою на робочому місці тощо.

Слід зауважити, що після 6-місячного циклу спеціалізації у багатьох лікарів залишається потреба у доповненні набутих знань і навичок, отриманих на циклах спеціалізації, циклами тематичного удосконалювання, стажуванням на базі університетських клінік. Зумовлений цей факт особливостями роботи особи, контингентом пацієнтів, найбільш поширеними захворюваннями на дільниці тощо.

Шляхи удосконалення підвищення кваліфікації лікарів загальної практики – сімейної медицини

Система підвищення кваліфікації лікарів загальної практики – сімейної медицини, розробка критеріїв кредитної системи і введення практики кредитів на етапі підвищення кваліфікації, на наш погляд, потребує корекції. За кордоном лікарі загальної практики для підвищення своєї кваліфікації беруть участь у семінарах, конференціях, школах професійних асоціацій, набувають практичного досвіду у провідних клінічних центрах, університетських клініках. Кожний захід засвідчується сертифікатом підвищення кваліфікації, у яко-

му вказується, якій кількості годин або кредитів відповідає участь у цьому заході. Наприклад, лікарі загальної практики у США протягом 3 років повинні набрати 50 годин підвищення кваліфікації, серед яких є обов'язкові кредити (наприклад, невідкладна допомога), а решта – за вибором. Така система дає можливість дійсно підвищувати кваліфікацію, зважаючи на необхідність покращення знань і практичного досвіду відповідно потреб практичної роботи окремого лікаря. При цьому, він має змогу обирати види, тематику і тривалість заходів підвищення кваліфікації. Зважаючи на те, що підготовка й вимоги до лікарів у багатьох країнах корегуються не тільки з урахуванням певних національних традицій, але й дає можливість працювати лікарям у різних країнах (наприклад, Європейського Союзу), уніфікація форм післядипломної освіти є сучасною потребою галузі. Зважаючи на перспективи залучення України до Європейської спілки країн, вже зараз можна поступово переглядати форми і тривалість післядипломного підвищення лікарів загальної практики – сімейної медицини, спираючись на досвід країн Європи.

Отже, покращення освіти сімейних лікарів нерозривно пов'язане з отриманням практичного досвіду на базі університетських клінік, що є найбільш розвинутими, мають можливість швидко впроваджувати досягнення сучасної медичної освіти і практики.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Латишев Є.С.* Державна програма розвитку загальної практики / сімейної медицини: модуляція вітчизняної охорони здоров'я щодо локалізації медичних проблем суспільства / *Латишев Є.С.* // Сімейна медицина. – 2005. – №3. – С. 7–9.
2. *Лисенко Г.І.* Роль Української асоціації сімейної медицини в реформуванні системи охорони здоров'я / *Г.І. Лисенко, Л.Ф. Матюха, О.Б. Яценко* // Актуальні питання сімейної медицини: Матеріали III Української наук.-практ. конф. з міжнародною участю. – Одеса, 2000. – С. 29–31.
3. *Асмолов О.К.* Шляхи удосконалення післядипломної освіти лікарів загальної практики – сімейної медицини / *Асмолов О.К., Волошина О.Б., Опаріна Т.П.* // Впровадження засад болонської системи освіти: Український і зарубіжний досвід: Мат. Всеукраїнської навчально-наукової конференції (Тернопіль, 14–15 травня 2007 р.). – Тернопіль: Укрмедкнига, 2007. – С. 313–315.
4. *Волошина О.Б.* Особливості навчання на базі університетської клініки Одеського державного медичного університету / *Волошина О.Б., Дубініна В.Г., Дукова О.Р., Лисий І.С.* // Лікування та реабілітація у загальній практиці – сімейній медицині (Одеса, 14–15 травня 2008). – Одеса, 2008. – С. 16–17.
5. *Заремба С.Х.* Шляхи оптимізації системи підготовки сімейних лікарів / *Заремба С.Х., Молчко О.Ю., Заремба-Федчишин О.В.* // Сімейна медицина. – 2005. – №3. – С. 13–14.

Відомості про авторів:

Асмолов О.К., д. мед. н., професор, проректор з лікувальної роботи і післядипломної освіти ОДМУ.

Волошина О.Б., д. мед. н., професор, зав. каф. загальної практики і медичної реабілітації ОДМУ.

Опаріна Т.П., к мед. н., доцент, декан факультету з післядипломної освіти ОДМУ.

Адреса для листування:

Асмолов Олександр Костянтинович. 65009, м. Одеса, вул. Тіниста, 8.

Тел/факс.: (048) 746 56 71. E-mail: gpodmu@mail.ru